VISCHNAUNCA DA BREIL

INVITAZIUN

Radunonza communala

Gievgia, ils 10 da december 2026
allas 20.00 uras en l'aula
dalla casa da scola Breil-vitg

Tractandas

1. Beinvegni ed avertura
2. Protocol dils 28-11-2025
3. Preventiv e quen d'investiziuns 2027
4. Peis da taglia 2027
5. Revisiun parziala dalla planisaziun locala Lag da Breil
6. Orientaziuns
7. Varia

Suprastonza communala Breil/Brigels

President communal
Roman Flepp

Canzlist communal
Simon Collenberg

Tractanda 3: Preventiv 2027

1.1 Elavuraziun dil preventiv ed adattaziun dalla pratica da credits

L'elavuraziun dil preventiv 2027 ei stada in lavur da respargn, oravontut tier il preventiv dil quen da gudogn e sperdita. Il dameins d'entradas tier l'energia ha sfurzau la suprastonza communala da spustar certs projects e da strihar enqual expensa.

Era il preventiv dil quen d'investiziuns ei vegnius surluvraus entginas gadas. All'entschatta dil process ein tuttas investiziuns dils differents secturs vegnidas risguardadas. Pass per pass ha la suprastonza communala repassau il preventiv d'investiziuns. En quei rom ha ella priorisau certas investiziuns sco era spustau quellas ch'ein buca urgentas. All'entschatta era ei previu da sanar pliras vias. Damai che la via da colligiaziun Vuorz-Breil vegn realisada igl onn 2027 ei quei ord vesta finanziala buca pusseivel. Consequentamein ha la suprastonza communala decidiu da reparter la sanaziun dallas vias sin plirs onns.

El rom da quest preventiv vegn la pratica da credits adattada tenor la lescha da finanzas cantunala. Mintga investiziun basegna in credit d'impegn, sur da tal ils gremis cumpetents han da decider (suprastonza communala, cussegl da vischnaunca, radunonza communala, votaziun all'urna). En quest rom vala ei da menziunar che la suprastonza communala sa era suttametter in credit d'impegn cun in messadi corrispundent suenter la tractaziun dil preventiv. Il credit vegn en quei cass mo risguardaus sco cefra indicativa el preventiv – el vala denton buca sco approbaus. El capetel 3 dat ei dapli informaziuns davart questa tematica.

1.2 Preventiv 2027 – ils pli impurtonts fatgs

En cumparegliaziun cul preventiv 2026 resplenda il preventiv 2027 in surpli d'expensas tier las suandontas spartas: Administraziun Generala (+ frs. 44'000.-), Segirtad publica (+ frs. 26'100), Traffic (+ frs. 120'000), Ambient e Planisaziun (+frs. 90'500.-) ed Economia Publica (+frs. 604'700). Tier las suandontas spartas seresultan pli paucas expensas: Scolaziun e Formaziun (- frs.138'800), Cultura e Temps Liber (- frs. 200.-), Sanadad (- frs. 314'000.-), Ovras socialas (- frs. 97'500).

Il preventiv 2027 (quen da gudogn e sperdita) vegn influenzaus dad entgins impurtonts fatgs. Per l'ina ei la contribuziun dall'ulivaziun da finanzas cun rodund frs. 250'000 in toc pli bassa cumparegliau cul preventiv 2026. Per l'autra eisi da quintar cun dameins entradas tier ils tscheins d'aua (- frs. 150'000.-.) e tier la vendita d'energia da concessiun e participaziun (- frs. 218'000.-). Las entradas ord las taglias ha la suprastonza communala calculau sin fundament dils davos onns. Quellas schaian pli u meins sil medem nivel sco ils onns vargai. Per l'emprema gada cumpeglia il preventiv era la contribuziun ella summa da frs. 500'000.- per la Pendicularas Breil SA.

Sin fundament dils surnumnai fatgs fa ei insumma buca smarvegliar ch'ei seresulta la finala in deficit ella summa da frs. 221'790.- tier il preventiv dil quen da gudon e sperdita 2027. Sch'ins quenta ensemen las pli paucas entradas tier il tscheins d'aua, las pli paucas entradas ord l'ulivaziun da finanzas sco era il dameins d'entradas d'energia seresulta ina summa totala da

frs. 618’000. La vischnaunca registrescha consequentamen rodund frs. 620’000.- pli paucas entradas. Vitier vegn ina nova expensa dad in miez milliun per las Pendicularas Breil SA. La finala meinan oravontut quels fatgs al deficit ella summa da frs. 221’790.-.

1.3 Consideraziuns finalas

La suprastonza communala ha repassau pliras gadas il preventiv e fatg ils respargns leu nua ch’igl ei pusseivel. La finamira dalla suprastonza communala ensemen cun ils responsabels dall’administraziun ei stada da presentar in quen ulivau. Suenter pliras analisas ed adattaziuns dil preventiv han ins stuiu constatar che quei ei buca pusseivel. Igl ei nunpusseivel da cumpensar il dameins d’entradas cun reducir aunc pli fetg las expensas. Il spazi d’agir tier las expensas ei numnadamein fetg limitaus. Pliras posiziuns sco cuosts da persunal, material da diever eav. ein dadas. Autramein fuss ei necessari da strihar purschidas ni che la vischnaunca savess buca pli exequir certas incumbensas sco per exempel better ora neiv, lavurs administrativas ni l’instrucziun en scola.

Era las amortisaziuns sin las investiziuns fatgas ein ligiontas el quen da gudogn e sperdita. Aschia resplenda per exempel la rubrica traffic amortisaziuns da frs. 253’000.- (quen annual 2025). Quella posiziun seresulta ord las sanaziuns dallas vias e s’augmenta cun mintga nova investiziun tier las vias. Ina sanaziun d’ina via vegn scretta giu sur in spazi da 40 onns. Era las ulteriuras investiziuns tier il provediment d’aua, tier la dismessa d’aua, tier il turissem e las ulteriuras spartas ein d’amortisar tenor ils principis dalla lescha da finanzas sur differents spazis d’onns, denter auter sur 33 onns, 40 onns, 50 onns, e han aschia ina influenza ligionta sil quen da gudogn e sperdita. Concret vul quei dir che las amortisaziuns s’augmentan onn per onn, sch’ei dat novas investiziuns, damai ch’ei vala da scriver giu las investiziuns sur plirs onns.

Igl ei pia adina da trer en consideraziun che mintga investiziun caschuna amortisaziuns, las qualas engrevgieschan il quen da gudogn sperdita. Quei vul dir che mintga investiziun sto vegnir ponderada, schebein ella survescha alla vischnaunca ed ei veramein necessaria. La tractaziun dallas investiziuns ha da succeder el rom dallas cumpetenzas finanzialas dils gremis cumpetents.

La suprastonza communala ei diltuttafatg cunscienta ch’igl ei necessari ed impurtont dad elavurar ina strategia da finanzas. El rom da quella vala ei da sclarir, co la vischnaunca vul cumpensar la contribuziun annuala da frs. 500’000.- per la Pendicularas Breil SA sco era las summas dils onns, nua che pli paucas entradas ord l’energia ed il tscheins d’aua seresultan. Medemamein duei vegnir stipulau, co optimar ed augmentar las entradas dalla vischnaunca. En quei rom vala ei dad elaborar in detagliau plan d’investiziuns pils proxims diesch onns.

Pigl onn 2027 preveda la suprastonza communala neginas adattaziuns tier las taglias e taxas. Quei denter auter era pervia ch’ei vala en in emprem pass da spitgar giu co las entradas ord l’energia ed ils tscheins d’aua sesviluppeschan ils proxims dus onns. Medemamein vul ella observar, schebein las entradas ord las taglias stattan pli u meins sil medem nivel.

La suprastonza communala fa explicitamein attents che la situaziun finanziala dalla vischnaunca ei tuttina buna, malgrad ch'ei resulta in nunsufficient resultat dil quen da gudogn e sperdita (preventiv 2027). Ins astga buca emblidar ils gudogns aults che la vischnaunca ha registrau ils davos onns. Quels han la finala menau al grond capital agen ella summa da frs. 48'800'00.-.

2. SVARIS ENVIERS IL PREVENTIV 2026

Il quen da gudogn e sperdita pigl onn 2027 muossa expensas da frs. 16'724'300. Las entradas muntan a frs. 16'502'510.00. Aschia seresulta in pign deficit da frs. 221'790.-.

En quei capetel vegnan posiziuns cun svaris da muntada enviers il preventiv 2026 declaradas. Tier certas posiziuns cun aultas summas eisi descret tgei prestaziuns e lavurs che vegnan finanziadas ordlunder**.**

0 ADMINISTRAZIUN GENERALA

0210.3130.00 - Survetschs da tiarzas persunas tier l'administraziun communala (- frs. 45'000.-)

Quella posiziun cumpeglia ils cuosts da tiarzas persunas. Pigl onn 2026 eisi vegniu budgetau ina summa per las lavurs en l'administraziun communala. Pigl onn vegnent ei quella posiziun pli bassa. Ei basegna mo pli paucas lavurs entras tiarzas persunas. Quei pertucca cunzun damondas dil fatg, per exempel tier l'elaboraziun dil rendaquen.

0220.3010.00 - Pagas administraziun e menaschi tier igl uffeci da baghegiar (+ frs. 47'000.-)

Quella posiziun cumpeglia da niev sper la paga dalla menadra ni dil menader digl uffeci da baghegiar la paga pil secretariat corrispundent.

0220.3132.00 - Honorars da cussegliaders, experts externs tier igl uffeci da baghegiar (+ frs. 50'000.-)

Quella posiziun cumpeglia ils cuosts per il biro extern, il qual segida actualmein tier il giudicament e las ulteriuras lavurs en connex cun las damondas ed ils fatgs da baghegiar.

0220.3132.01 – Consultaziun giuridica tier igl uffeci da baghegiar (+ frs. 10'000.-)

Quella posiziun cumpeglia ils cuosts per cussegliaziuns giuridicas tier ils affars da baghegiar. Oz ei igl uffeci da baghegiar fatschentaus cun dapli damondas giuridicas e protestas, quei che pretenda certas prestaziuns giuridicas.

0291.3144.00 - Manteniment baghetgs (- frs. 40'000.-)

Questa posiziun cuntegn pli paucas lavurs da manteniment vid ils baghetgs en cumparegliaziun cul preventiv 2026.

1 SEGIRTAD PUBLICA

1400.3611.00 - Revisiun schazetgs d'immobilias (+ frs. 60'000.-)

Igl Uffeci per la valetaziun dad immobilias ha planisau da far las lavurs per ils novs schazetgs dallas immobilias sin intschess communal duront ils onns 2026, 2027 e 2028. Tut ensemen seresultan cuosts da frs. 185'000 el rom da questa valetaziun.

1500.3110.00 - Equipament ed indrez da stizzar fiug per ils pumpiers

Igl ei previu da cumprar material (funcs, defribrillatur, butschals d'aua) ella summa da frs. 36'000.-.

1500.4200.00 Taxas da cumpensaziun tier ils pumpiers (+ frs. 9'500.-)

La suprastonza communala preveda dad augmentar la taxa da cumpensaziun pigl onn 2027.

---

2 SCOLAZIUN E FORMAZIUN

2120.3020.00 - Pagas scolasts (- frs. 200'000.-)

Ils cuosts per las pagas dils scolasts (scola superiura) ein pli bass en cumparegliaziun cul preventiv 2026.

2130.3104.00 - Material da scola (+ frs. 15'000.-)

Ils cuosts pil material da scola per la scola superiura ein en cumparegliaziun cul preventiv 2026 per frs. 15'000 pli aults.

2190.3020.00 - Pagas (+ frs 25'000.-)

Quella posiziun cumpeglia las pagas per la direcziun dalla scola. Igl augment enviers il preventiv 2026 schai oravontut vid igl alzament dil pensum dil menader da scola.

2190.3110.00 - Cumpra da mobilias e maschinas (+ frs. 60'000.-)

En scola eisi previu da remplazzar egl avegnir las meisas ed ils pults, ils quals ein numnadamein varga 50 onns vegls.

2190.4631.00 - Contribuziuns cantunalas

Las contribuziuns cantunalas muntan per scolar/a a frs. 314.-. Actualmein visetan 177 scolaras e scolars la scola da Breil.

2510.3611.00 - Contribuziun progimnasi (+ frs. 50'000.-)

Actualmein visetan 8 scolars il progimnasi. Ils cuosts per mintga scolar muntan a circa frs. 15'000.-.

2510.3612.00 - Contribuziun gimnasi Mustér (+ frs. 20'500.-)

Cheu setracta ei d'ina nova expensa pil gimnasi a Mustér, il qual ei da gronda impurtonza per nossa regiun. Sper la vischnaunca da Breil/Brigels contribueschan las vischnauncas da Mustér, Medel/Lucmagn, Sumvitg, Trun e Tujetsch al gimnasi da Mustér ina summa totala da frs. 150'000.-. Quella summa ei destinada per cuvierer ils cuosts da menaschi sco era per far las investiziuns necessarias. La mesadad da quels cuosts porta la vischnaunca dil liug. Ils ulteriurs cuosts da frs. 75'000.- vegnan reparti sin las ulteriuras vischnauncas. La repartiziun succeda per in sisavel egualmein e per in tierz tenor il diember dils habitonts da mintga vischnaunca.

---

4 SANADAD

4110.3612.02 - Contribuziun Reit da sanadad Surselva SA

Cheu setracta ei dad ina nova posiziun, la quala cumpeglia ils cuosts che la vischnaunca da Breil/Brigels ha da pagar pil spital, per las casas da tgira sco era per la spitex. Damai che quella posiziun cumpeglia era ils cuosts pil spital, vegn ei buca pli budgetau ina summa tier la posiziun 4110.3612.00.

5430.3637.00 - Prefinanziaziun d'aliments (- frs. 10'000.-)

Actualmein prefinanziescha la vischnaunca alimentas per ina persuna.

5720.3637.00 - Susteniments per habitonts en vischnaunca (-frs. 90'000.-)

La vischnaunca da Breil/Brigels sustegn actualmein tschun persunas cun agid social. Ils cuosts annuals muntan a rodund frs. 160'000.-.

5790.3612.01 - Curatella professiunala regiun Surselva (+ frs. 5'000.-)

Ils cuosts per la Curatella professiunala ein s'augmentai per frs. 5'000.-.

---

6 TRAFFIC

6150.3141.00 - Manteniment da vias

Pigl onn 2027 ei ina summa da frs. 200'000.- vegnida risguardada per las lavurs da manteniment vid differentas vias.

---

7 AMBIENT E PLANISAZIUN

Tier ils suandonts contos succeda l'ulivaziun sur la finanziaziun speciala pil provediment e la dismessa d'aua.

7101.3142.00 - Manteniment provediment d'aua (+ frs. 50'000.-)

Quella posiziun cumpeglia differentas lavurs vid il provediment d'aua. Oravontut risguarda quella posiziun las lavurs per las reparaturas dallas lingias. Igl onn 2026 ha la vischnaunca per exempel giu treis ruttadiras tier las lingias d'aua.

7201.3612.00 – Indemnisaziun per serenera ASA Sablun (+ frs. 32'000.-)

La cumpart dils cuosts che la vischnaunca ha da purtar vid il menaschi dall'ASA Sablun a Rueun ein s'augmentai enviers il preventiv 2026, nua che tals muntavan a frs. 170'000.-.

---

8 ECONOMIA PUBLICA

8110.3144.00 - Manteniment baghetgs ed indrez

Quella posiziun cumpeglia las suandontas lavurs: manteniments dils baghetgs, per exempel finiastras, eschs, tetgs, begls eav.

8200.3141.00 - Manteniment vias d'uaul

Quella posiziun pertucca tut las vias d'uaul. Ei setracta da pigns manteniments. Era en quella posiziun ein tut las lavurs internas che la gruppa stradala fa vid vias d'uaul integradas sco segar, far ora canals, pintgas migliuraziuns, e.a.v.

8400.3149.00 Ulteriur manteniment puschida turistica (+ frs. 8'000.-)

Las suandontas lavurs ein previdas igl onn 2027:

Lavurs previdas e material	**Cuosts**
Fueinas e lavurs vid la via da viandar Vischnaus	frs. 9'000.-
Begls per fueinas	frs. 10'000.-
Manteniment plazza da giugs a Breil	frs. 6'000.-
Manteniment da trutgs e signalisaziun (uorden da marcar eav.)	frs. 7'000.-
Kompotoi (cumpra e remplazzament)	frs. 51'000.-
Cuosts nunprevedi	frs. 15'000.-
Total	**frs. 98'000.-**

8400.3635.06 Contribuziun Pendicularas Breil SA

Questa contribuziun ella summa da frs. 500'000.- per onn ei vegnida approbada a caschun dalla votaziun all'urna dils 25 d'october 2026 per in spazi da tschun onns.

87 Energia

Las entradas ord l'energia ein en cumparegliaziun cul preventiv 2026 in ton pli bassas. Cheu setracta ei dalla vendita d'energia da concessiun e participaziun tier la rubrica provediment e commerci d'energia (minus frs. 218'000.-). In dils impurtonts motivs persuenter ei il suandont: lls treis lags da fermada dall'ORA eran per la fin settember 2027 empleni sco suonda:

- *Lag a Sontga Maria: 51.4%*
- *Lag a Nalps: 61.5 %*
- *Lag a Curnera: 58.0%*

Total: 56.095%

Quei ein ca. 25% dameins che la media dils onns vargai. Sch'ei plova ni neiva buca intensivamein ils proxims meins, vegn ei a dar igl onn 2027 bia pli pauca producziun che la producziun da norma. Ord quei motiv ein las entradas vegnidas budgetadas in ton pli bassas.

91 Taglias

Las taglias ein vegnidas fixadas sin fundament dils resultats dils davos onns. La maioritad dallas entradas da taglia registrescha la vischnaunca da Breil/Brigels cun la taglia sin entrada (frs. 2'850'000), cun la taglia sin facultad (frs. 750'000), cun la taglia da persunas giuridicas (frs. 700'000) e la taglia sin schischom (frs. 1'500'000).

9505 Recav e concessiuns e participaziuns

Tier las entradas dil tscheins d'aua vegn ei sin fundament dils medems fatgs sco tier l'energia era quintau cun dameins entradas da frs. 150'000.- enviers il preventiv 2026.

9300.4621.00/01 Contribuziun dall'ulivaziun da resursas e contribuziun dall'ulivaziun da grevezias

La vischnaunca retscheiva pli paucas contribuziuns ord l'ulivaziun da finanzas. En cumparegliaziun cul preventiv 2026, nua ch'ina contribuziun dall'ulivaziun da resursas da frs. 84'338.- ed ina contribuziun dall'ulivaziun da grevezias da frs. 809'527 ein risguardadas, ein quellas contribuziuns pil 2027 in toc pli bassas (- frs. 251'755.-.)

3. QUEN D'INVESTIZIUNS

Las investiziuns bruttas previdas muntan a frs. 8'008'000.-. Suenter haver risguardau las entradas (contribuziuns, restituziuns, subsidi) ella summa totala da frs. 3'051'500.-. seresultan las investiziuns nettas sin frs. 4'956'500.-.

3.1 Survesta dils novs credits d'impegn

Questa gliesta dat ina survesta davart las novas investiziuns ch'ein previdas tenor il preventiv 2027. Las investiziuns basegnan il consentiment dils gremis cumpetents. Ina gronda part dils credits d'impegn vegnan tractai e concedi dils gremis cumpetents (suprastonza, cussegl, radunonza communala) sebasond sin lur cumpetenza finanziala el rom dil preventiv 2027 (credits cun la numera 1, 2 e 3 alla fin dalla summa d'investiziun). Quei ei il cass tier ils projects, nua che las impurtontas informaziuns schaian avon maun.

Pils credits indicai cun ina * alla fin dalla summa dil credit eisi previu da far ina tractaziun separata cun in messadi corrispundent. Quella tractaziun dils credits succeda buca ella rama dil preventiv 2027, mobein a caschun d'ina seduta separata entras ils gremis cumpetents e tut tenor tier la votaziun all'urna. Questa tractaziun ha liug pli tard**. Il credit vegn en quei cass mo risguardaus sco cefra indicativa el preventiv – el vala denton buca sco concedius.**

Las contribuziuns ein aunc buca indicadas tier tuts projects. Per part basegna ei aunc sclariments en quei connex. La vischnaunca sa en mintga cass era quintar cun certas contribuziuns tier ils projects concernent il provediment d'aua.

Credits (en frs.)			**Projects**	**Planisaziun d'expensas**		
Credit brut	**Contribuziuns**	**Cuosts netto**	**Descripziun**	**2027**	**2028**	**2029**
SEGIRTAD PUBLICA – PUMPIERS						
600'000*	135'000	465'000	Cumpra d'ina vehichel "TLF" pils pumpiers a Tavanasa	200'000	400'000	
SCOLAZIUN E FORMAZIUN – BAGHETGS DA SCOLA						
200'000[2]	52'000	148'000	Sanaziun construcziun aulta halla Vuorz	200'000		
TRAFFIC – VIAS COMMUNALAS						
3'900'000*	1'849'000	2'051'000	Via da colligiaziun Breil-Vuorz ***5'100'000 concediu all'urna*** ***Cuosts totals*: ca. frs. 9 miu.**	4'500'000	4'500'000	
TRAFFIC – MENASCHI TECNIC						
50'000[1]		50'000	Mulcher per la gruppa stradala	50'000		
AMBIENT E PLANISAZIUN – PROVEDIMENT D'AUA						
70'000[1]		70'000	Provediment d'aua (sistem da pilotadi)	70'000		
AMBIENT E PLANISAZIUN – DISMESSA E PURIFICAZIUN DALL'AUA						
123'000[2]		123'000	Canalisaziun construcziun aulta ARA Sorts	123'000		

ECONOMIA PUBLICA – MEGLIERAZIUN						
200'000[2]		200'000	Meglieraziun Breil-vitg	200'000		
ECONOMIA PUBLICA – FORESTALESSER						
635'000[3]	432'000	203'000	Via d'uaul (Via Polacs)	635'000		
ECONOMIA PUBLICA – TURISSEM						
80'000[1]		80'000	Sendas da bike e viandar	80'000		
70'000[1]		70'000	Senda casti Chischlatsch	70'000		
Total novs credits d'investiziuns		**3'460'000**				

Questa legenda sereferescha sin la tabella cheusura e dat ina declaraziun en connex cun la tractaziun dils credits d'impegn:

*[1] Quei credit d'impegn ha **la suprastonza communala** gia approbau en rama da sia cumpetenza finanziala el **rom dil preventiv 2027.***

*[2] Quei credit d'impegn ha **il cussegl da vischnaunca** gia approbau en rama da sia cumpetenza finanziala el **rom dil preventiv 2027.***

*[3] Quei credit d'impegn vegn tractaus a caschun **dalla radunonza da vischnaunca dils 10 da december 2026.** Il cussegl da vischnaunca ha gia predeliberau tal el rom dil preventiv 2027.*

** Quei credit d'impegn (investiziun) vegn suttamess cun in messadi separat als gremis cumpetents per tractaziun. **L'approbaziun da quels credits d'impegn succeda buca el rom da quest preventiv, mobein silsuenter a caschun d'ina seduta/votaziun separata dils gremis cumpetents. Il project ei sulettamein indicaus el preventiv 2027 dil quen d'investiziuns sco cefra indicativa.***

3.2 Survesta dils vegls credits d'investiziun

La tabella cheusut dat ina survesta dils projects, ils quals ein indicai el quen d'investiziuns (preventiv 2027) ed ein gia vegni tractai pli daditg. Tenor la lescha da finanzas cantunala basegna ei per las investiziuns in credit d'impegn sur igl entir project ora (entira summa d'investiziun). Per entgins projects han ils gremis cumpetents concediu ils credits d'impegn. Quels ein indicai cun la numera 1 alla fin dalla summa dil credit sco era sutvart cul datum dil conclus. Auters credits d'investiziun ein vegni approbai el rom dils preventivs dils onns vargai sco credits da preventiv. En quei connex eisi da menziunar ch'ils credits da preventiv crodan, sche l'expensa ha buca liug egl onn planisau. Ultra da quei eisi impurtont ch'ils gremis cumpetents dattan liber l'entira summa d'investiziun cun in conclus dad in credit d'impegn.

Per las investiziuns (per gronda part credits da preventiv), nua ch'in credit d'impegn schai aunc buca avon maun, eisi ord quei motiv necessari ch'ils gremis cumpetents concedan quels. Ils credits d'impegn per la sanaziun dil scaldament ad Andiast e per la Canalisaziun construcziun aulta ASA Sablun (domisdus cun resalva dil referendum facultativ) ha il cussegl da vischnaunca concediu a caschun dalla seduta dils 19 da november 2026.

Credits			**Projects**	**Planisaziun d'expensas**		
Credit brut	**Contribuziuns**	**Cuosts netto**	**Descripziun**	**2027**	**2028**	**2029**
BAGHETGS D'ADMINISTRAZIUN						
370'000[2]	100'000	270'000	Sanaziun scaldament (casa da scola Andiast)	270'000		
TRAFFIC – VIAS COMMUNALAS						
5'100'000[1] votaziun all'urna	2'000'000	3'100'000	Via da colligiaziun Breil-Vuorz	4'500'000	4'500'000	
AMBIENT E PLANISAZIUN – PROVEDIMENT D'AUA						
1'200'000* ***Basegna credit d'impegn***	400'000	800'000	Provediment d'aua Danis (reservoir)	500'000		
210'000[1] ***cv: 22-05-2025***		210'000	Provediment d'aua Danis (Tumvi sut)	210'000		
AMBIENT E PLANISAZIUN – DISMESSA E PURIFICAZIUN DALL'AUA						
350'000[2]		350'000	Canalisaziun construcziun aulta ASA Sablun	350'000		
ECONOMIA PUBLICA – MEGLIERAZIUN						
450'000[1] ***rc: 25-11-2022***	90'000	360'000	Via da megliereziun Vuorz	450'000		
Total credits d'investiziun		**5'090'000**				

[1] Ils credits d'impegn ein vegni concedi pli daditg entras ils suandonts gremis: rc= radunonza communala / cv= cussegl da vischnaunca / votaziun all'urna a caschun d'ina seduta ni tier ina votaziun all'urna.

*[2] Quei credit ha il **cussegl da vischnaunca** gia approbau en rama da sia cumpetenza finanziala **el rom dil preventiv 2027 (seduta dils 19-11-2026).***

** Quei credit d'impegn (investiziun) vegn suttamess cun in messadi separat als gremis cumpetents per tractaziun. **L'approbaziun da quels credits d'impegn succeda buca el rom da quest preventiv, mobein silsuenter a caschun d'ina seduta/votaziun separata dils gremis cumpetents. Il project ei sulettamein indicaus el preventiv 2027 dil quen d'investiziuns sco cefra indicativa.***

3.3 Descripziun dils projects

En quest capetel vegnan tut ils projects mess avon, ils quals vegnan tractai el rom dil preventiv 2027 dils gremis cumpetents.

BAGHETGS D'ADMINISTRAZIUN

Sanaziun scaldament (casa da scola Andiast)

Igl ei previu da sanar il scaldament dalla casa da scola ad Andiast. Ils cuosts totals muntan a frs. 370'000.-. La vischnaunca sa quintar cun contribuziuns ella summa da frs. 100'000.-.

SCOLAZIUN E FORMAZIUN – BAGHETGS DA SCOLA

Sanaziun construcziun aulta dalla halla Vuorz

Igl ei previu da sanar il tetg dalla halla a Vuorz. Ils cuosts persuenter muntan a frs. 200'000.-. Per la sanaziun dil tetg sa la vischnaunca quintar cun contribuziuns ella summa da frs. 52'000.-

TRAFFIC – MENASCHI TECNIC

Vehichels per la gruppa stradala

Per la gruppa stradala eisi previu da cumprar in apparat "mulcher" per montar vid il segapastget dil tractur (frs. 50'000.-.).

AMBIENT E PLANISAZIUN – PROVEDIMENT D'AUA / DISMESSA E PURIFICAZIUN DALL'AUA

Provediment d'aua (sistem da pilotadi)

Il credit cumpeglia ils cuosts per il sistem da pilotadi ella summa da frs. 70'000.-.

Canalisaziun construcziun aulta ASA Sablun

Tier l'ASA Sablun eisi previu da remplazzar ed optimar il butschal da plievgia. Ils cuosts muntan a rodund frs. 670'000.- e vegnan reparti sin duas vischnauncas (Glion e Breil). Las lavurs ein stadas planisadas igl onn 2026. Muort problems cun la lubientscha ein quellas ussa vegnidas spustadas sigl onn 2027.

Canalisaziun construcziun aulta ARA Sorts

Tier la ARA Sorts ein differentas lavurs da manteniment previdas. Quei pertucca il sistem da pilotadi, il sistem d'ariaziun sco era ulteriuras lavurs. Ils cuosts muntan pigl onn 2027 a frs. 123'000.-.

ECONOMIA PUBLICA – MEGLIERAZIUN

Meglieraziun Breil-vitg

Igl ei previu da far las vias da meglieraziun Nuegl da Pors e S. Giachen.

Via meglieraziun Vuorz

Igl ei previu da sanar la Via Foppas. La suprastonza communala ha decidiu da mo realisar il project, sche tal vegn sustenius cun contribuziuns.

ECONOMIA PUBLICA – FORESTALESSER

Via da Polacs

La via dils Polacs vegn sanada sin ina lunghezia da ca. 1’750 meters. Il perimeter dil project entscheiva tier l’ovra dalla Axpo a Tschar e finescha tier la punt sur igl ual sogn Pieder. La ladezia dalla via munta a 3.00 m. Ils cuosts pil project muntan a frs. 635’000.-. La gronda part dils cuosts (68%) surpren igl Uffeci d’uaul cantunal.

ECONOMIA PUBLICA – TURISSEM

Senda casti Chischlatsch

Igl ei previu da realisar la senda da viandar casti Chischlatsch.

4. PROPOSTAS

Sebasond sin las suranumnadas ponderaziuns proponan la suprastonza communala ed il cussegl da vischnaunca alla radunonza da vischnaunca:

Preventiv 2027 – quen da gudogn e sperdita

a) d'approbar il preventiv 2027 dil quen da gudogn e sperdita dalla vischnaunca da Breil/Brigels.

Credit d'impegn *(cumpetenza finanziala la radunonza da vischnaunca)*

b) da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 635'000 per la Via d'uaul (Via Polacs).

Preventiv 2027 – quen d'investiziuns

c) d'approbar il preventiv dil quen d'investiziuns 2027 dalla vischnaunca da Breil/Brigels.

Annexas:

- *Aschunta 1:* Preventiv – quen da gudogn e sperdita 2027
- *Aschunta 2:* Preventiv – quen d'investiziuns 2027

Tractanda 4: Peis da taglia 2027

Mintg'onn han il cussegl da vischnaunca e la radunonza communala la pusseivladad da fixar ils peis da taglia. La suprastonza communala ed il cussegl da vischnaunca fan la proposta da schar il pei da taglia sco tochen da cheu sin 90% dalla taglia cantunala sempla.

La taglia sin schischom sto tenor lescha da taglia vegnir fixada mintg'onn da niev. Quella importa denter 1.5 entochen 2.0 promils. La suprastonza communala ed il cussegl da vischnaunca fan la proposta da fixar il pei da taglia sin schischom sco tochen da cheu sin 1.7 promils.

Propostas per mauns dalla radunonza da vischnaunca

a) da fixar il pei da taglia d'entrada e da facultad per igl onn 2027 sin 90% dalla taglia sempla dil cantun.

b) da fixar il pei da taglia sin schischom per igl onn 2027 sin 1.7‰ .

VISCHNAUNCA DA BREIL

Tractanda 5: Revisiun parziala dalla planisaziun locala Lag da Breil

Las pli impurtontas informaziuns

La revisiun parziala creescha la premissa per revaletar la riva dil Lag da Breil, p.ex. cun in piogn ed ina pusseivladad da seser sur l'aua ni cun in giug d'aua. Davart la realisaziun concreta vegn aunc buca decidiu oz: L'idea vegn elavurada e presentada en detagl en in proxim project. Senza la revisiun parziala san talas lavurs buca vegnir planisadas vinavon e buca vegnir realisadas.

1. Da tgei setracta ei?

La vischnaunca da Breil/Brigels vul revaletar la riva entuorn il Lag da Breil. Aschia duei il lag daventar pli attractivs e pli accessibels per differentas gruppas d'utilisadras e d'utilisaders. La revaletaziun dalla riva sa cumpigliar in piogn cun la pusseivladad da seser sur l'aua ni in giug d'aua. Quei ein exempels. Tgei mesiras che vegnan propi realisadas, ei aunc buca clar.

La realisaziun concreta d'ina idea da revaletaziun pusseivla vegn elavurada en detagl pér en in proxim project e presentada en la procedura previda. A caschun dalla radunonza da vischnaunca vegn pia ni decidiu davart in piogn ni davart in giug d'aua ni auters stabiliments concrets.

2. Daco ei la revisiun parziala necessaria?

Il Lag da Breil ei in'aua construida e regulada artificialmein che vegn duvrada sco lag da fermada per producir electricitad. Era il lag da far bogn ei in'aua artificiala. Tier talas auas san ins desister d'ina determinaziun dil spazi d'auas, sch'ei dat buc interess predominonts che impedeschan quei. Sch'ins vul desister da quella, sto quei denton esser fixau explicitamein el plan da zonas.

Per il Lag da Breil ed il lag da far bogn dat ei negins interess predominonts che s'opponan a quei intent. Cun la revisiun parziala vegn perquei fixau ligiontamein el plan da zonas ch'ins desista d'ina determinaziun dil spazi d'auas per omisdus lags artificials.

Quella adattaziun el plan da zonas ei necessaria per saver planisar vinavon la revaletaziun dalla riva. Ella disposiziun dils 18 da fevrer 2026 ha igl Uffeci per il svilup dil territori fatg attent che la procedura per edifecis e stabiliments ordeifer las zonas da baghegiar vegn buca lubida senza quella regulaziun davart la zona d'auas. Igl Uffeci per il svilup dil territori giudichescha da principi a moda positiva la planisaziun per revaletar la riva e renconuscha la muntada dil Lag da Breil sco zona da recreaziun impurtonta per Breil.

3. Cooperaziun ed ulteriura procedura

La revisiun parziala cun il plan da zonas 1:2'500 «Lag da Breil» sco era il rapport explicativ davart la planisaziun e cooperaziun ein stai exponi publicamein naven dils 10 da fenadur entochen ils 10 d'uost 2026.

Duront l'exposiziun da cooperaziun han WWF, BirdLife e Pro Natura inoltrau ils 28 da fenadur 2026 ina recumandaziun. En quella fan els attent all'impurtonza da concepir las mesiras da revaletaziun a moda natirala. La suprastonza communala ha priu enconuschientscha da quella recumandaziun.

Suenter la finiziun dalla revisiun parziala vegnan eventualas revaletaziuns dalla riva elavuradas detagliadamein en in project separau. La procedura da permissiun per stabiliments ordeifer la zona da baghegiar per la revaletaziun dalla riva planisada vegn silsuenter publicada ed instradada. Pér lu vegn il project da baghegiar concret giudicaus.

4. Proposta per mauns dalla radunonza da vischnaunca

La suprastonza communala ed il cussegl da vischnaunca proponan d'approbar la revisiun parziala Lag da Breil dalla planisaziun locala.

Mo cun quella revisiun parziala exista la basa legala necessaria per instradar la planisaziun detagliada d'eventualas mesiras da revaletaziun. Senza il consentiment vegn l'ulteriura planisaziun buca cuntinuada.

La revisiun parziala cumpeglia il plan da zonas 1:2'500 «Lag da Breil», il rapport da planisaziun e da cooperaziun explicativ ed il rapport spazi d'auas.

La revisiun parziala entra en vigur suenter l'approbaziun entras la radunonza da vischnaunca ed il consentiment dalla Regenza Grischuna.

Annexas:

- *Aschunta 3:* Plan da zonas 1:2'500 «Lag da Breil»
- *Aschunta 4:* Rapport da planisaziun e da cooperaziun explicativ.
- *Aschunta 5:* Rapport spazis d'aua